

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 7 3 ● 2008

Verdwijnende heggen

Het tuinbouwgebied langs de binnenduinrand bij Beverwijk en Heemkerk is vanouds een heggenlandschap dat grotendeels zal verdwijnen.

● Links: De Tuinen gezien vanaf de duinrand. Rechts: Restant van een heg in het Heemskerkerduin. Foto's: Linda Koopman.

Op kaarten van rond 1850 liggen ten westen van Beverwijk 'De Tuinen' en ten noorden daarvan het Heemskerkerduin. Dit zijn vanouds tuinbouwgebieden, waar op kleine kavels groenten en fruit werden geteeld. Ter afscheiding zijn tussen deze oude tuinen heggen geplant, die voor deze regio heel typerend zijn. Momenteel worden structuurplannen uitgevoerd, waarbij deze oude landschapselementen grotendeels verdwijnen.

De lage vlakte tussen de duinen en de oude strandwal, waarop Beverwijk en Heemkerk zijn ontstaan, is in een regelmatig, kleinschalig kavelpatroon opgedeeld. De smalle wegen en sloten, vaak uitgegraven duinrellen, volgen dit patroon. Het heldere duinwater bleek voor meerdere doeleinden heel geschikt te zijn, onder andere voor het bleken van linnen en het kweken van groenten en fruit. Hier vestigden zich tuinders die op kleine kavels hun producten kweekten. Vooral de aardbeienteelt ontwikkelde zich goed. Rond hun tuinen hebben de tuinders heggen geplant, die voornamelijk uit elzen bestaan. Omdat ze ieder jaar werden gesnoeid zijn er

dichte vlechtwerken van takken ontstaan, die ongenode gasten uit de tuinen hielden en de planten tegen de wind beschermden. Deze oude indeling van het landschap is in 'De Tuinen' nog te zien langs de Creutzberglaan en vanaf het fietspad langs begraafplaats Duinrust. Daar valt het hoogteverschil tussen de duinen en de tuinen sterk op. Ook langs de duinrand van het Heemskerkerduin zijn de oude landschapselementen nog te herkennen.

Beide gebieden zijn opgenomen in het Streekplan Noord-Holland Zuid, dat Provinciale Staten in 2003 liet verschijnen. Hierin wordt in grote lijnen geschetst waar bebouwing, bedrijventerreinen, infrastructuur en groenvoorzieningen worden ontwikkeld. In het Heemskerkerduin is groot-schalige tuinbouw gepland en in het midden van dit gebied staan al enkele grote kassencomplexen, waarvoor vele oude heggen moesten verdwijnen. Hier en daar zie je er langs de weg nog restanten van. In het zuidoostelijke deel van dit gebied rukt de bebouwing op. De nog te bebouwen terreinen liggen braak; hier zijn de heggen

niet meer gesnoeid en uitgegroeid. Met witte verf is aangegeven welke heggen gerooid zullen worden.

De 'Deelverordening Groenplan binnenduinrand' van de Provinciale Staten uit 2003 gaat meer in op de oude structuur. Hierin wordt het belang van het behoud van de cultuurhistorie van 'De Tuinen' genoemd en gestreefd naar 'het handhaven van de nog aanwezige hagen en aanleg van enkele nieuwe hagen langs aan te leggen wandelpaden in oost-westrichting'. Onder het hoofdje 'eisen' wordt het 'openhouden van de nog resterende uitzichten vanaf de Creutzberglaan' genoemd en wil men het aantal kassen beperkt houden. Op de sites van de gemeenten Heemkerk, Velsen en Beverwijk en die van de Provincie Noord-Holland zijn de structuur- en bestemmingsplannen voor deze regio te vinden. Ook de door de provincie en gemeenten aangevraagde natuurtoetsen kunnen via internet geraadpleegd worden.

Linda Koopman
Jan van Goyenstraat 84
1816 EG Alkmaar
lc.koopman@hetnet.nl